

V I Lenin

Historien om RSDAP:s II kongress

Denna historia är avsedd endast för personliga bekanta, och att läsa den utan författarens (Lenins) samtycke är därför detsamma som att läsa ett främmande brev.

För att göra det följande förståeligt skall jag först och främst beskriva kongressens sammansättning, ehuru det till en del blir att gå skildringen i förväg. På kongressen fanns 51 beslutande röster (33 delegerade med 1 röst och 9 med dubbla röster, s. k. "tvåhandsröstande"). Om jag minns rätt, fanns det 10 med rådgivande röst, således tillsammans 52 personer. Den politiska grupperingen av dessa röster, så som den framträdde under *hela* kongressens förlopp, var följande: beslutande röster – 5 bundister, 3 från gruppen *Rabotjeje Djelo* (2 från De ryska socialdemokraternas förbund i utlandet och 1 från Petersburgs kampförbund), 4 anhängare av *Juzjnyj Rabotijij* (2 från gruppen *Juzjnyj Rabotijij* och 2 från Charkovkommittén, som är helt solidarisk med *Juzjnyj Rabotijij*), 6 obeslutsamma, vacklande ("träsket", som *alla* iskraiter – naturligtvis på skämt – kallade dem), och slutligen omkring 33 iskraiter, mer eller mindre fasta och konsekventa i sin inställning till *Iskras*¹ linje. Dessa 33 iskraiter, som tack vare sin sammanslutning alltid avgjorde utgången av varje fråga på kongressen, splittrades i sin tur i två grupper, men sprängdes slutgiltigt först vid slutet av kongressen: den ena gruppen på ungefär 9 röster av iskraiter, som gick in för en "vek" eller rättare sagt "sicksack"-linje (eller kvinnolinjen, som några spefågla inte utan orsak vitsade), iskraiter vilka (som vi senare skall få se) var för rättfärdighet, för en medelväg etc., och omkring 24 röster av iskraiter, som höll på en fast linje, som försvarade den konsekventa iskraismen både ifråga om taktiken och de centrala partiinstansernas personsammansättning.

Jag upprepar att denna gruppering slutgiltigt utformades och klart framträdde först *post factum* [=senare – *Red*], vid slutet av kongressen (som hade ända upp till 40 sammanträden!) och jag går händelserna i förväg, då jag redan i början skisserar denna gruppering. Jag gör också det förbehållet att denna gruppering endast ger det *ungefärliga* antalet röster, ty i enskilda mindre frågor (och en gång i en betydande fråga, nämligen i frågan om "språkens likaberättigande", varom mera senare) splittrades rösterna ofta, en del nedlade sina röster, grupperingarna blandades samman o.s.v.

Kongressens sammansättning hade bestämts på förhand av Organisationskommittén, som enligt kongressbestämmelserna hade rätt att inbjuda vem den ansåg nödvändigt att delta i kongressen med rådgivande röst. Redan vid kongressens början valdes en kommission för att kontrollera mandatet, och den tog hand om allt som rörde kongressens sammansättning. (Inom parentes sagt deltog i denna kommission en bundist, som tråkade ihjäl alla kommissionens medlemmar genom att uppehålla dem till kl. 3 på natten och likväl *i varenda fråga* vidhöll "sin egen mening".)

Kongressen började med ett fredligt och enigt samarbete mellan alla iskraiter, bland vilka det självfallet alltid fanns nyanser i uppfattningarna, ehuru dessa nyanser inte framträdde som politiska meningsskiljaktigheter. För övrigt anmärker vi på förhand, att iskraiternas sprängning var ett av kongressens viktigaste politiska resultat, och den som vill sätta sig in i saken bör därför ägna särskild uppmärksamhet åt alla episoder, som har ens den avlägsnaste förbindelse med denna sprängning.

En tämligen viktig akt vid själva början av kongressen var valet av en *byrå* eller ett *presidium*. Martov var för att man skulle välja 9 personer, vilka till varje sammanträde skulle utse 3 till byrå, och bland dessa 9 upptog han t.o.m. en bundist. Jag var för att det skulle väljas endast

¹ *Iskra* – Gnistan, revolutionär tidning som publicerades i utlandet med bl a Lenin i redaktionen.

tre för hela kongressen och dessa tre för att hålla ”sträng regim”. Valda blev Plechanov, jag och kamrat T¹ (som ofta kommer att nämnas i fortsättningen – iskrait, anhängare av en fast linje, medlem av Organisationskommittén). Denne senare blev för övrigt vald med knapp majoritet mot en från gruppen *Juzjnyj Rabotjij* (också medlem av Organisationskommittén). Oenigheten mellan mig och Martov i frågan om byrån (en oenighet som är karakteristisk med hänsyn till allt det följande) ledde likväl inte till någon som helst brytning eller konflikt: saken ordnades nämligen fredligt, av sig själv, ”familjärt”, som man överhuvud taget brukade ordna sakerna inom *Iskras* organisation och *Iskras* redaktion.

Vid kongressens början hölls också ett sammanträde (naturligtvis hemligt och oformellt) av *Iskras* organisation angående dess mandat på kongressen. Sammanträdet kom likaså till en fredlig, ”vänskaplig” lösning av frågan. Jag nämner detta sammanträde endast emedan jag betraktar som karakteristiskt: för det första iskraiternas eniga arbete vid kongressens början och för det andra deras beslut att i frågor som väckte tvivel och oenighet vädja till *Iskra*-organisationens auktoritet (rättare sagt, auktoriteten hos de medlemmar av *Iskra*-organisationen, som var tillstådes på kongressen), men omröstningarna på dessa sammanträden hade självfallet inte bindande kraft, ty regeln: ”de bundna mandaten är avskaffade”, envar kan och är förpliktad att på kongressen rösta efter sin egen fria övertygelse, utan att underkasta sig någon som helst organisation – denna regel, säger jag, erkändes av alla iskraiter och förkunnades i början högt av ordföranden på nästan vartenda av *Iskras* sammanträden.

Vidare. Den första konflikten på kongressen, som avslöjade att inte allt stod rätt till bland iskraiterna och som ”utlöste” det slutliga dramat (eller tragikomedin?) var det beryktade ”intermezzot med Organisationskommittén”. Detta intermezzo måste vi ingående behandla. Det inträffade medan kongressen ännu var i färd med att konstituera sig, medan man ännu dryftade kongressens dagordning (vilket för övrigt krävde en mängd tid till följd av obstruktionen av bundisterna, som inte försummade tillfället att med och utan avsikt sabotera varhelst och med vilka medel de kunde). Det väsentliga i intermezzot med Organisationskommittén bestod i att denna å ena sidan redan före kongressen hade avvisat protesten från ”Borba” (gruppen ”Borba”), vilken krävde att få tillträde till kongressen, samt vidhållit denna vägran i mandatkommissionen, men att samma Organisationskommitté å andra sidan helt plötsligt meddelade *på kongressen* att den inbjuder Rjazanov med rådgivande röst. Detta intermezzo utspelades på följande sätt.

Redan innan kongressens sammanträden börjat, meddelade Martov mig i förtroende att en medlem av *Iskras* organisation och en medlem av Organisationskommittén (vi betecknar denna person med bokstaven N²) hade beslutat att i Organisationskommittén yrka på att inbjuda till kongressen en person med rådgivande röst, vilken Martov själv inte kunde karaktärisera på annat sätt än med uttrycket ”överlöpares”. (Denna person lutade verkligen en tid åt *Iskras* sida för att sedan, och det bara några veckor senare, gå över på *Rabotjeje Djelos* sida, ehuru denna grupp redan då befann sig i fullständig upplösning.) Martov och jag talade om saken, och båda var vi upprörda över att en medlem av *Iskras* organisation tog ett sådant steg, ehuru han självfallet visste (ty Martov hade varnat kamrat N) att detta steg direkt var ett slag i ansiktet på *Iskra*, och icke förty ansåg sig ej behöva rådgöra med organisationen. N framlade verkligen sitt förslag i Organisationskommittén, men förslaget förkastades till följd av den ivriga protesten från kamrat T, som skildrade ”överlöpares” hela skiftande politiska bana. Det är betecknande att Martov redan då, enligt sin egen utsago, inte ens kunde förmå sig att tala med N, trots det tidigare goda personliga förhållandet mellan dem: så upprörd var han

¹ T var bolsjeviken Pjotr Ananjevitch Krasikov (som i kongressprotokollen refereras som Pavlovitj).

² N eller NN var mensjeviken Jekaterina Alexandrova (som i kongressprotokollen refereras som Stein).

över detta steg. N:s försök att ”sticka en käpp i hjulet” för *Iskra* kom också till uttryck i den tillrättavisning mot *Iskras* redaktion, som Organisationskommittén antog med hans understöd – en tillrättavisning som visserligen gällde ett mycket obetydligt fall, men som icke förty väckte den största förtrytelse hos Martov. Underrättelserna från Ryssland, som jag också fick genom Martov, uppvisade samma tendens hos N att sprida rykten om split mellan iskraiterna i utlandet och i Ryssland. Allt detta hade gjort iskraiterna ytterst misstroget stämda mot N, och härtill kom följande faktum. Organisationskommittén avvisade ”Borbas” protest och medlemmarna av Organisationskommittén (T och N), som inkallats till mandatkommissionen, uttalade sig likaledes båda (också N!!!) på det bestämdaste mot ”Borba”. Icke förty anordnade Organisationskommittén i en paus under ett av kongressens förmiddagssammanträden helt plötsligt ett eget sammanträde ”vid fönstret” och beslutade på detta sammanträde att inbjuda Rjazanov med rådgivande röst! *N var för inbjudan*. T var naturligtvis obetingat emot och påvisade dessutom det stadgevidriga i ett sådant beslut av Organisationskommittén, sedan frågan om kongressens sammansättning redan överlämnats till en särskild mandatkommission, vald av kongressen. Kamrat T blev naturligtvis nedröstad av Organisationskommittémedlemmarna från *Juzjnyj Rabotjij* bundisten + N, och Organisationskommitténs beslut kom till stånd.

T underrättade *Iskras* redaktion om detta beslut och denna (icke fulltalig, men med deltagande av Martov och Zasulitj) beslutade naturligtvis enhälligt att gå till kamp mot Organisationskommittén på kongressen, ty många iskraiter hade redan offentligt på kongressen uttalat sig mot ”Borba”, och det var omöjligt att retirera i denna fråga.

När Organisationskommittén (under eftermiddagssammanträdet) meddelade kongressen sitt beslut, meddelade T å sin sida att han protesterat mot beslutet. En medlem av Organisationskommittén, som tillhörde *Juzjnyj Rabotjij* 1, gick då till angrepp mot T och anklagade honom för disciplinbrott (!), ty Organisationskommittén hade beslutat att inte offentliggöra detta på kongressen (sic!). Det är klart att vi (Plechanov, Martov och jag) då med all energi angrep Organisationskommittén och anklagade den för att återinföra bundna mandat, för brott mot kongressens suveränitet o.s.v. Kongressen tog parti för oss, Organisationskommittén led nederlag, det antogs en resolution, som frantog Organisationskommittén som kollegium rätten att utöva inflytande på kongressens sammansättning.

Detta var ”intermezzot med Organisationskommittén”. För det första undergrävde det definitivt hos många iskraiter den politiska tilliten till N (och stärkte tilliten till T), och för det andra har det inte endast bevisat, utan också påtagligt visat, hur vacklande *Iskrariktningen* ännu var t.o.m. i en så central, så föregivet ärkeiskraitisk institution som Organisationskommittén. Det blev klart att förutom bundisten finnes i Organisationskommittén ytterligare 1. anhängare av *Juzjnyj Rabotjij* med deras särskilda politik; 2. ”iskraiter som skäms för att vara iskraiter”, och endast delvis (3) iskraiter som inte skäms för att vara det. Då anhängarna av *Juzjnyj Rabotjij* önskade förklara sig för *Iskras* redaktion (naturligtvis privat) i anledning av detta bedrövlige intermezzo – kamrat N, det är mycket viktigt att fastslå detta, gav vid detta tillfälle inte uttryck åt någon önskan att förklara sig – dryftade redaktionen saken med dem, och jag sade då rent ut åt *Juzjnyj Rabotjij*-männen, att kongressen slutligen avslöjat följande viktiga politiska faktum: att i partiet finnes många iskraiter, som skäms för att vara iskraiter och som är i stånd till sådana streck som att inbjuda Rjazanov bara för att trotsa *Iskra*. Detta tilltag av N, som i kommissionen hade talat mot ”Borba”, upprörde mig till den grad, att jag på kongressen offentligt uttalade: ”Kamrater som varit med på kongresser i utlandet, vet vilken storm av förbittring sådana personer alltid framkallar, som säger en sak i kommissionerna och en annan sak på kongressen.” ”Iskraiter”, som var rädda för bundistiska ”förebräelser” för att de är ”*Iskras* agenter” och bara på grund härav gjorde politiska streck mot *Iskra*, kunde självfallet inte vinna något förtroende.

Iskraiternas allmänna misstro till N ökade i oerhörd grad, då Martovs försök att komma till tals med N ledde till att den senare *förklarade att han, N, utträdde ur Iskras organisation!!* Från detta ögonblick överlämnades N:s ”sak” till Iskraorganisationen, vars medlemmar var förbittrade över ett sådant utträde, och organisationen hade *4 sammanträden*, som behandlade denna fråga. Dessa sammanträden, särskilt det sista, är utomordentligt viktiga, ty här tog splittringen bland iskraiterna slutligen fast form, *huvudsakligen* i frågan om Centralkommitténs sammansättning.

Innan jag går att berätta om dessa (privata och inofficiella, upprepar jag än en gång) sammanträden av Iskraorganisationen, skall jag tala om kongressens arbete. Arbetet försiggick tills vidare enigt, i den meningen att alla iskraiter uppträdde enhetligt såväl vid behandlingen av dagordningens första punkt (Bunds ställning inom partiet) som i dess andra (programmet) och tredje punkt (stadfästade av partiets centralorgan). Iskraiternas enighet tryggade en stark och fast sammansvetsad majoritet på kongressen (en kompakt majoritet, som bundisterna med grämelse uttryckte sig!), medan de ”obeslutsamma” (eller ”träsket”) och *Juzjnyj Rabotjij*-folket också här flera gånger i småsaker blottade sin fullständiga hållningslöshet. Den politiska grupperingen av de element på kongressen, som inte var helt iskraitiska, blev allt tydligare.

Jag återvänder till Iskraorganisationens sammanträden. På det första sammanträdet beslutades att kräva en förklaring av N och överlåta åt N att avgöra i vilken sammansättning av Iskraorganisationen han, N, ville avge sin förklaring för den. Jag protesterade energiskt mot ett sådant sätt att ställa frågan och krävde att den politiska frågan (om iskraiternas misstro mot N i politiskt avseende på denna kongress) skulle skiljas från den personliga frågan (tillsättande av en kommission för att undersöka orsakerna till N:s besynnerliga uppförande). På andra sammanträdet meddelades att N ville avge sin förklaring *utan* T, ehuru N påstod sig icke ha för avsikt att tala om T personligen. Jag protesterade ånyo och vägrade att delta i en sådan utredning, där en person som inte är medlem av organisationen skulle ha rätt att, om också bara för ett ögonblick, utesluta en medlem som han i alla fall inte ämnar tala om; jag betraktade detta som ett ovärdigt spel av N och en örfil åt organisationen: N har inte ens så mycket förtroende för organisationen att han låter den bestämma villkoren för utredningen! På tredje sammanträdet avgav N sin ”förklaring”, en förklaring som *ej tillfredsställde* de flesta av dem som deltog i utredningen. På fjärde sammanträdet var samtliga iskraiter närvarande, men detta sammanträde *föregicks* av en rad viktiga episoder på kongressen.

För det första har vi att anteckna episoden med ”språkens likaberättigande”. Saken gällde programmets antagande, formuleringen av kravet på jämlikhet och likaberättigande för språken. (Varje punkt i programmet behandlades och antogs särskilt, bundisterna organiserade här en *desperat* obstruktion, och nära två tredjedelar av kongressens tid gick till programmet!) Här lyckades bundisterna rubba iskraiternas led genom att inge en del av dem tanken, att *Iskra* inte var för ”språkens likaberättigande” – medan *Iskras* redaktion i verkligheten endast var emot denna enligt dess mening analfabetiska, klumpiga och överflödiga formulering. Det blev en förtvivlad kamp, kongressen delade upp sig i två *hälfter*, i två *lika stora delar* (en och annan lade ned sin röst): på *Iskras* (och *Iskra*-redaktionens) sida kom omkring 23 röster (möjligen 23-25, jag minns inte exakt), och lika många emot. Frågan måste bordläggas och lämnas till en kommission, vilken fann en formulering som *enhälligt* antogs av hela kongressen. Konflikten ifråga om språkens likaberättigande är viktig därför att den på nytt och återigen avslöjade iskraiternas vankelmod, att den definitivt avslöjade vankelmodet både hos de obeslutsamma (vilka just då, om jag minns rätt, just iskraiterna av Martovs sort *själva* döpte till *träsket!*) och hos *Juzjnyj Rabotjij*-männen, som alla var emot *Iskra*. Lidelserna flammade häftigt och iskraiterna, *i synnerhet martovarna*, överöste gruppen *Juzjnyj Rabotjij* med *en mängd hårda ord*. En av martovarnas ”leaders” var under en paus på vippen att ställa

till skandal med *Juzjnyj Robotijj*-folket, men jag skyndade då att öppna sammanträdet igen (på yrkan av Plechanov, som fruktade att det skulle komma till slagsmål). Det är viktigt att konstatera, att också bland dessa 23 iskraiter, som var de mest fasta, martovarna (d.v.s. de iskraiter, som senare följde Martov) var i *minoritet*.

En annan episod gällde kampen om ”partistadgarnas” första paragraf. Det var redan den 5:e punkten på dagordningen, nära kongressens slut. (Vid behandlingen av punkt 1 antogs en resolution mot federalismen; vid punkt 2 – programmet; vid punkt 3 erkändes *Iskra* som partiets centralorgan¹; vid punkt 4 åhördes ”rapporter av de delegerade”, d.v.s. en del av dem, de övriga måste hänskjutas till en kommission, då det visade sig att kongressen inte hade mera tid [penningmedlen och deltagarnas krafter var uttömda].)

Punkt 1 i stadgarna definierar begreppet partimedlem. I mitt förslag lydde denna definition på följande sätt: ”Som medlem av RSDAP anses envar, som erkänner partiets program och stödjer partiet såväl med materiella medel som genom att personligen *tillhöra en av partiets organisationer*.” Martov däremot föreslog att i stället för de understrukna orden säga: *arbeta under en av partiorganisationernas kontroll och ledning*. Plechanov stödde mitt förslag, och för Martovs förslag uttalade sig de andra medlemmarna av redaktionen (deras talesman på kongressen var Axelrod). Vi påvisade att begreppet partimedlem måste göras *snävare* för att skilja mellan dem som arbetar och pratmakarna, för att avskaffa det organisatoriska kaos som rådde, för att göra slut på ett sådant omöjligt och absurt tillstånd, att det kan finnas organisationer som består av partimedlemmar, men som inte är partiorganisationer o.s.v. Martov var för att *utvidga* partiet och talade om en bred klassrörelse, som kräver en bred – flytande organisation o.s.v. Besynnerligt nog åberopade sig nästan alla Martovs anhängare på *Vad bör göras?* till försvar för sina åsikter! Plechanov uttalade sig häftigt mot Martov och visade att dennes jauresiska formulering öppnar dörrarna på vid gavel för opportunisterna, som endast önskar sig ett sådant tillstånd i partiet och utanför organisationen. ”Under kontroll och ledning” – sade jag – innebär i verkligheten varken mer eller mindre än: *utan varje kontroll och utan varje ledning*. Martov avgick här med *segern*: hans formulering antogs (med en majoritet på 28 röster mot 23 eller däromkring, jag minns inte exakt) *tack vare* Bund, som naturligtvis genast märkte var det fanns en liten rämna och med alla sina fem röster drev igenom ”det sämre” (*Rabotjeje Djelos* delegat motiverade just så sitt votum för Martov!) Den häftiga striden om § 1 i stadgarna och omröstningen klargjorde än en gång den politiska grupperingen på kongressen och visade påtagligt att Bund *Rabotjeje Djelo* kan *avgöra* varje besluts *öde* genom att understödja iskraiternas minoritet mot majoriteten.

Efter striderna och röstningen om § 1 i stadgarna höll Iskraorganisationen sitt *sista* (4:e) sammanträde. Meningsskiljaktigheten mellan iskraiterna i frågan om Centralkommitténs personsammansättning framträdde redan fullt klart och framkallade en splittring i deras led: en del var för en iskraitisk Centralkommitté (med hänsyn till upplösningen av Iskra-

¹ Det är mycket viktigt att observera, att på kongressens dagordning, som antogs på grundvalen av mitt referat i *Organisationskommittén* och godkändes av kongressen, stod två särskilda punkter: *punkt 3*. ”Upprättande av ett centralorgan för partiet eller stadfästande av ett sådant” och *punkt 24*. ”Val av partiets centrala institutioner”. Då en av *Rabotjeje Djelos* anhängare (vid behandlingen av punkt 3) frågade, vem vi stadfäster, om det var namnet, ty redaktionen kände vi ju inte ens! så tog *Martov* ordet och förklarade att det som stadfästes var *Iskras riktning*, oberoende av redaktionens sammansättning, och att dennas sammansättning på intet sätt blev förutbestämd härav, ty valen av de centrala instanserna skulle företagas i samband med punkt 24 och alla bundna mandat var upphävda.

Dessa Martovs ord (vid punkt 3, *före iskraiternas sprängning*) är utomordentligt viktiga.

Martovs förklaring motsvarade fullständigt vår *allmänna* uppfattning om innebörden av dagordningens punkt 3 och punkt 24.

Efter tredje punktens behandling använde Martov flera gånger i sina uttalanden på kongressen rentav uttrycket: *förutvarande* medlemmar av *Iskras* redaktion.

organisationen och gruppen "Arbetets frigörelse" och nödvändigheten av att slutföra *Iskras* verk), andra var för att också *Juzjnyj Rabotjij*s anhängare skulle tas med och att "sicksacklinjens" iskraiter skulle ha övervikten. Några var absolut emot N:s kandidatur, andra för. För att göra ett sista försök att uppnå enighet inkallades då också detta *sammanträde av de 16* (medlemmar av Iskraorganisationen, varvid också de rådgivande rösterna, jag upprepar det, räknades med). Röstningen gav följande resultat: mot N 9 röster, för – 4, de övriga lade ned rösterna. Då föreslog majoriteten, som trots allt inte önskade krig med minoriteten, en försoningslista på 5 personer, därav en anhängare av *Juzjnyj Rabotjij* (som var minoriteten sympatisk) och en kamplysten medlem av minoriteten, de övriga konsekventa iskraiter (av vilka en – det är viktigt – deltog i kongresstriden först mot slutet och egentligen var opartisk, under det att de två återstående överhuvud inte hade deltagit i striderna och var absolut opartiska i personfrågan). För denna lista röstade 10 (senare kom ytterligare en till, så att det blev 11), mot röstade 1 (endast *Martov!*), de övriga nedlade rösterna! Försoningslistan föll således igenom tack vare Mar to v. Efter detta företogs ytterligare omröstning om två "kamp"-listor, en från vardera sidan, men bägge samlade endast ett fåtal röster.

På Iskraorganisationens sista sammanträde blev således martovarna i *minoritet i båda frågorna*, men icke förty förklarade de krig, då en medlem av majoriteten (en opartisk eller ordföranden) efter sammanträdet gick till dem för att göra ett sista försök till överenskommelse.

Martovarnas beräkning var klar och *riktig*: bundisterna och *Rabotjeje Djelo*-anhängarna skulle otvivelaktigt ha understött *sicksacklinjens* lista, ty under loppet av kongressmånaden hade alla frågor blivit så klargjorda, alla personligheter trädde så tydligt i dagen att det ej kunde falla sig svårt för *en enda* kongressdeltagare att avgöra, vad som var bättre eller vad som var det minst onda. Men för Bund + *Rabotjeje Djelo* var naturligtvis sicksackiskraiterna det mindre onda, och det kommer de alltid att bli.

Efter de 16:s sammanträde, då iskraiterna slutgiltigt skilts åt och krig förklarats dem emellan, började de två partier, i vilka kongressen hade sprängts, hålla sina sammanträden, d.v.s. privata inofficiella sammankomster av alla likasinnade. Iskraiterna av den konsekventa linjen samlades först till ett antal av 9 (9 av 16), sedan 15 och slutligen 24, om man räknar *antalet röster med beslutanderätt och ej antalet personer*. Denna snabba ökning förklaras därav att Centralkommitténs listor redan börjat spridas och att martovarnas listor, som var mycket svaga, genast och oåterkalleligt stötte bort den övervägande majoriteten iskraiter: de kandidater som Martov föreslog, hade på kongressen presenterat sig från en absolut negativ sida (vacklan, hållningslöshet, taktlöshet o.s.v.). Detta för det första; för det andra gick iskraiterna i många fall över till majoriteten, då de fick klart för sig vad som försiggått inom Iskraorganisationen, och Martovs oförmåga att genomföra en bestämd politisk linje hade blivit klar för alla och envar. Därför kunde man lätt och snabbt samla 24 röster för en konsekvent iskraitisk taktik, för Centralkommitténs lista, för val av en redaktion på tre medlemmar (i stället för att stadfästa det gamla, arbetsodugliga och lösliga sexmannakollegiet).

Vid denna tid avslutade kongressen behandlingen av stadgarna, och här *segrade* Martov & Co än en gång (och inte bara en, utan flera gånger) över iskraiternas majoritet *med ädelt bistånd av Bund + Rabotjeje Djelo* – t. ex. i frågan om koopteringen till de centrala instanserna (denna fråga avgjorde kongressen i *Martovs anda*).

Ehuru stadgarna förfuskades på detta sätt, antogs de i sin helhet av alla iskraiter och av hela kongressen. Men efter de allmänna stadgarna gick man över till att behandla Bunds stadgar, och kongressen förkastade med *överväldigande* majoritet Bunds förslag (att erkänna Bund som den *enda* representanten inom partiet för det judiska proletariatet. Här stod Bund visst

ensam mot nästan hela kongressen. *Då lämnade bundisterna kongressen och förklarade att de utträdde ur partiet.* Härmed förlorade martovarna fem trogna bundsförvanter! Sedan lämnade också *Rabotjeje Djelo*-männen kongressen, då ryska revolutionära socialdemokratins utländska förbund erkändes som den *enda* partiorganisationen i utlandet. Martovarna förlorade härmed ytterligare två trogna bundsförvanter! På kongressen återstod tillsammans 44 (51 – 7) röster med beslutanderätt, och av dessa var *majoriteten* konsekventa iskraiter (24); martovarnas koalition med *Juzjnyj Rabotjij* och med ”träsket” mönstrade tillsammans endast 20 röster.

Sicksacklinjens iskraiter skulle nu ha varit tvungna att underkasta sig – liksom den fasta linjens iskraiter utan vidare hade underkastat sig, då Martov *gick till attack* mot dem och slog dem i koalition med Bund. Men martovarna hade redan kommit så långt, att de valde skandal och sprängning i stället för att underkasta sig.

Det var en skandal att väcka frågan om att stadfästa den gamla redaktionen, ty det behövdes bara en förklaring av en av redaktörerna för att förplikta kongressen att *behandla* hela frågan om sammansättningen av centralorganets redaktion utan att inskränka sig endast till ett bekräftande. Det var ett steg till sprängning att *vägra* välja Centralkommitté och redaktion för centralorganet.

Först om valet till redaktionen. På dagordningen stod, som redan tidigare nämnts, under punkt 24: *val* av partiets centrala instanser. Men i min kommentar till dagordningen (denna kommentar kände *alla iskraiter till långt före kongressen och alla kongressdeltagare*) stod i marginalen: *val av tre personer till centralorganets redaktion och tre till Centralkommittén.* Följaktligen råder det intet tvivel om att kravet på att välja ett tremannakollegium utgick från redaktionen och att *ingen* i redaktionen hade protesterat mot det. Till och med Martov och en annan av martovarnas ledare hade redan före kongressen försvarat dessa ”två tremannakollegier” gentemot en *hel rad* delegerade.

Några veckor före kongressen hade jag själv förklarat för Starover och Martov att jag på kongressen komme att kräva *val* av redaktionen, jag var ense med att man skulle välja två tremannakollegier, och det förutsattes att redaktionskollegiet på tre man *antingen* skulle kooptera 7 (eller kanske ännu flera) *eller* förbli som det var (den senare möjligheten gjorde jag ett speciellt förbehåll om). Starover sade t.o.m. rent ut att ett tremannakollegium betyder: Plechanov Martov + Lenin, och jag *var ense* med honom – till den grad hade det alltid stått klart för alla att endast dessa personer kunde väljas till ledare. Man måste vara förbittrad, förnärad och ha tappat huvudet efter kampen på kongressen för att efteråt gå till angrepp mot tremannakollegiets ändamålsenlighet och duglighet. Det gamla sexmannakollegiet var till den grad arbetsodugligt att det *inte en enda gång under loppet av tre år* samlades fulltaligt – det låter otroligt men är likväl ett faktum. *Inte ett enda* av *Iskras* 45 nummer utarbetades (i redaktionstekniskt avseende) av någon annan än Martov eller Lenin. *Och aldrig* var det någon annan än Plechanov som väckte någon *viktig* teoretisk fråga. Axelrod medarbetade över huvud taget inte alls (0 = noll artiklar i Sarja och 3-4 i samtliga 45 nummer av *Iskra*). Zaslutj och Starover inskränkte sig till att medarbeta och ge råd, men utförde *aldrig* något rent redaktionellt arbete. Vilka som borde väljas till *politiska ledare*, till centrum – det var klart som dagen för alla kongressdeltagare efter kongressens månadslånga arbete.

Att på kongressen väcka frågan om att stadfästa den gamla redaktionen var att *meningslöst provocera en skandal.*

Den var meningslös – emedan den var ändamålslös. Även om man hade godkänt sexmannakollegiet, så skulle en av redaktionens medlemmar (t. ex. jag) ha kunnat kräva kontroll av kollegiets sammansättning och granskning av dess inre förhållanden, och kongressen hade varit förpliktad att börja om från början.

Det var att framprovocera en skandal – ty om man hade *vägrat att stadfästa* det måste det uppfattas som en förnärmelse – medan ett nyval absolut inte innebar någon förnärmelse. Då man väljer en Centralkommitté, kan man också välja redaktion. Då det inte är fråga om att stadfästa Organisationskommittén, så bör det inte heller bli tal om att stadfästa den gamla redaktionen.

Det är förståeligt att då martovarna *krävde* stadfästelse, så *framkallade* de härmed protest på kongressen, och protesten uppfattades som en *förnärmelse*, en kränkning, ett *utkastande*, ett avlägsnande ...

Redaktionen lämnade kongressen, då frågan om val eller stadfästelse behandlades. Efter förtvivlat lidelsefulla debatter *beslutade kongressen: den gamla redaktionen stadfästes inte.*¹

Först sedan detta beslut fattats kommer den *gamla* redaktionens medlemmar in i salen. Därpå reser sig Martov och avsäger sig val på *sina egna* och sina kollegers vägnar, i det han yttrar allsköns ruskiga och ynkliga ord om ”beläringstillstånd i partiet” (för de icke valda ministerrarna?), om ”undantagslagar mot enskilda personer och grupper” (exempelvis mot folk som på *Iskras* vägnar inbjuder Rjazanov och som säger ett i kommissionen och något annat på kongressen?)

Jag svarade honom och påvisade den *otroliga politiska begreppsförvirringen*, vilken lett till en protest mot valet, mot att kongressen skulle granska sammansättningen av kollegierna av partifunktionärer.

Valen gav följande resultat: Plechanov, Martov och Lenin. *Martov vägrade ånyo*. Koltsov (som erhöll 3 röster) vägrade också. Kongressen antog då en resolution, som gav två medlemmar av centralorganets redaktion i uppdrag att kooptera en tredje, *så snart de fann en lämplig kandidat*.

Därefter valdes tre medlemmar av Centralkommittén och *endast en av dem nämndes för kongressen* av den som räknade rösterna. Vidare valdes (hemligt, med röstsedlar) den femte medlemmen av Partirådet.

Martovarna och med dem hela ”träsket” *inlämnade inga sedlar* och avgav en skriftlig förklaring härom till byrån.

Detta var ett tydligt steg till splittring, till *sprängning av kongressen*, till att inte erkänna partiet. Men då en anhängare av *Juzjnyj Rabotjij* öppet uttalade att han *tvivlade* (sic!) på att kongressens beslut var giltiga, blygdes Martov och tog till orda emot honom, i det han offentligt förklarade att han inte tvivlade på beslutens giltighet.

Tyvärr stod dessa Martovs goda och lojala ord inte i överensstämmelse med hans (och hans anhängares) handlingar och uppförande ...

Kongressen överlämnade sedan frågan om protokollens publicering till ”protokoll-kommissionen” och antog 11 taktiska resolutioner om:

1. demonstrationer, 2. fackföreningsrörelsen, 3. arbetet bland anhängarna av religiösa sekter, 4. arbetet bland den studerande ungdomen, 5. hur man bör förhålla sig vid förhör, 6. förtroendemän på fabrikerna, 7. internationella kongressen 1904 i Amsterdam, 8. liberalerna (Starovers resolution), 9. liberalerna (Plechanovs resolution), 10. socialistrevolutionärerna, 11. partilitteraturen.

¹ En martovare höll härvid ett *sådant* tal, att en av delegaterna efter talet ropade till sekreteraren: sätt en tår i protokollet i stället för punkt! Särskilt varmt försvarades den gamla redaktionen av de värsta ”träsk”-männen.

Därefter avslutades kongressen efter ett kort tal av ordföranden, som erinrade alla om att partikongressens beslut har bindande kraft.

När jag analyserar martovarnas uppförande efter kongressen, deras vägran att medarbeta (*vilket centralorganets redaktion officiellt hade bett dem om*), deras vägran att arbeta för Centralkommittén, deras bojkottpropaganda – kan jag endast säga att det är ett vanvettigt och för partimedlemmar ovärdigt försök att slå sönder partiet ... varför? *Bara* på grund av missnöje med de centrala instansernas sammansättning, ty *objektivt* var detta den enda meningsskiljaktigheten mellan oss, och den subjektiva värderingen (som förnärmelsen, kränkningen, utkastandet, avlägsnandet, smutskastandet o. s.v., o.s.v.) *är en frukt av den kränkta egenkärleken och den sjukliga fantasin.*

Denna sjukliga fantasi och kränkta egenkärlek leder direkt till det skamligaste *sladder*, i det man *utan att känna till de nya centralernas verksamhet och utan att ha sett dem* sprider rykten om deras ”bristande arbetsduglighet”, om Ivan Ivanovitjs ”hårdhandskar”, om Ivan Nikiforovitjs ”knytnäve”¹ o.s.v.

Att påvisa centralernas ”bristande arbetsduglighet” *genom att bojkotta dem* är ett oerhört och enastående brott mot *partiplikten*, och inga sofismer kan dölja detta: *bojkotten är ett steg mot partiets sprängning.*

Den ryska socialdemokratin måste nu genomföra den sista svåra övergången från cirkelväsen till *parti*, från kälkborgerlighet till *erkännande av den revolutionära plikten*, från att handla med hjälp av skvaller och påtryckning inom cirklarna till *disciplin*.

Den som sätter värde på partiarbete och *verksamhet* till förmån för den socialdemokratiska arbetarrörelsen, han kommer inte att göra sig skyldig till dylika ynkliga sofismer som den ”måttfulla” och ”lojala” bojkotten av de centrala organen, han kommer inte att tillåta att saken skall lida och arbetet avstanna bara därför, att ett tiotal personer är missnöjda över att inte just de personer som de hade haft i sikte kom in i den centrala ledningen, han kommer inte att tillåta att det utövas inflytande på partifunktionärerna på privat väg och i hemlighet – genom hot om vägran att delta i arbetet, genom bojkott, genom att indraga penningmedlen, genom *sladder* och lögnaktigt prat.

September 1903.

¹ Syftar på Gogols berättelse ”Hur Ivan Ivanovitj rök ihop med Ivan Nikiforovitj”. — *Red*